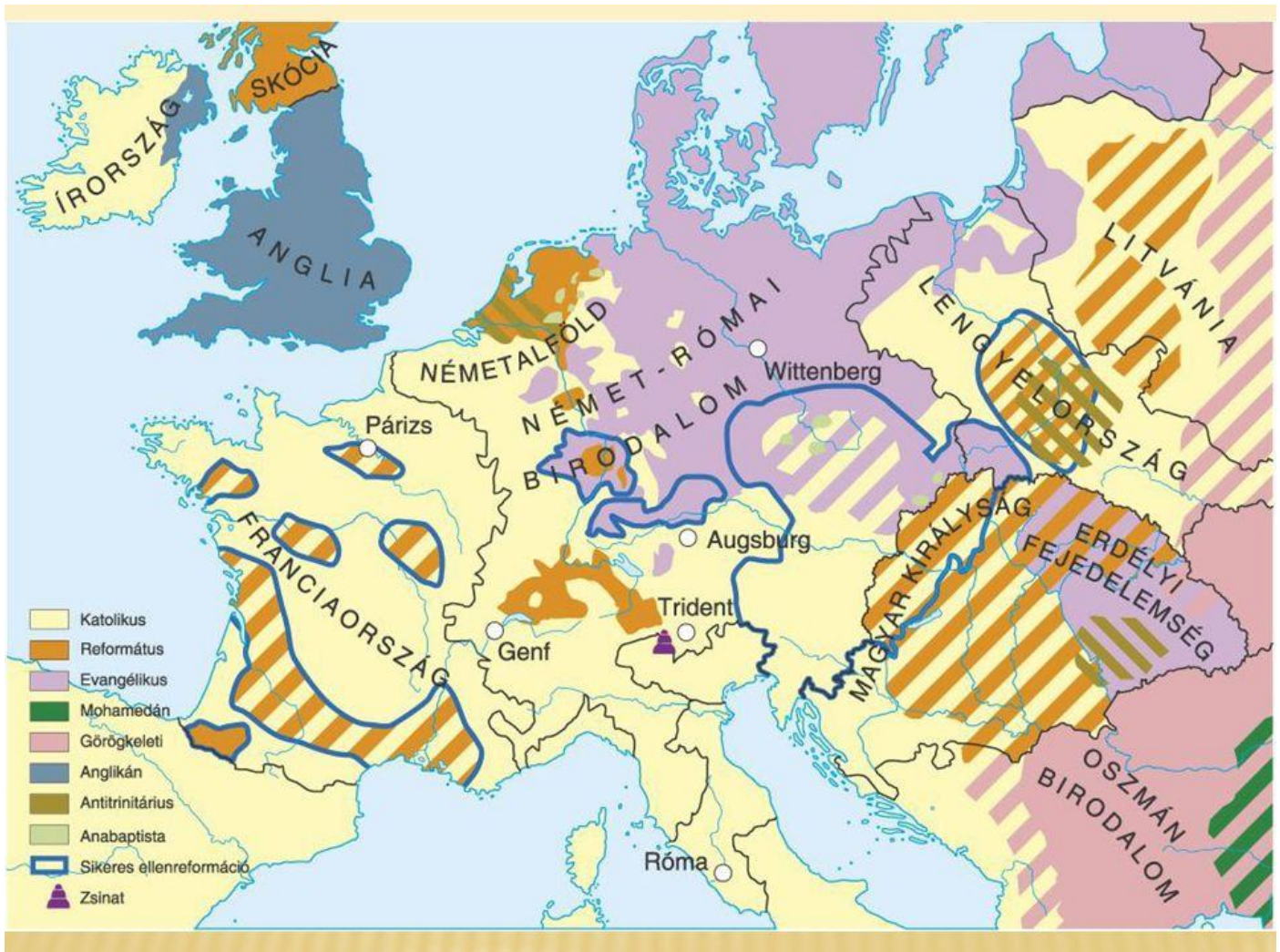

4. A katolikus megújulás és a Habsburgok felemelkedése

1. A térkép segítségével határozd meg mely országokban ért el sikereket ellenreformáció!
2. Hogyan válaszolt a katolikus egyház a vallási kihívásokra?
3. Mi volt a legfőbb elvárás a jezsuita szerzetesektől?
4. Hogyan tekintettek Loyolai Ignác mozgalmára?
5. Miben tért el a jezsuita rend az eddigi szerzetesi mozgalmaktól?
6. Mi volt az egyház célja a barokkcal?
7. Mik a barokk jellemzői?
8. Kik azok a moriszkók?
9. Kik azok az inkvizítorok?

A katolikus megújulás

így idővel az új természettudományos műveket is tilalmazta. A **katolikus egyház intézkedéseit a protestánsok ellenreformációnak tekintették**, és hangsúlyozták, hogy nem történtek jelentős változások. a spanyol Loyolai Szent Ignác megalapította a jezsuita rendet (Jézus Társasága, 1540). *Minden erőnket és szándékunkat az Úrban csak arra irányítsuk, hogy a szent engedelmesség mind a szándék, mind a végrehajtás tekintetében kifogástalan legyen bennünk. nagy gyorsasággal, lelki örömmel és állhatatossággal hajtsuk végre mindazt, amit nekünk parancsoltak. [...] Minden ellenkező saját véleményünket és saját ítéletünket vak engedelmisséggel tagadjuk meg. Igaznak kell tartanunk, ha valamit, ami a szemünkben fehérnek tűnik, a katolikus egyház feketének mondana, s nekünk azt is feketének kell állítani. (A jezsuita rend szabályzatából) Bárki, aki társaságunkban, melyet Jézusról kívánunk elnevezni, a kereszt lobogója alatt Isten harcosa kíván lenni, és csak az urat és annak földi helytartóját, a pápát akarja szolgálni, az ünnepélyes szüzességi fogadalom után lélekben legyen felkészülve [...]. (Loyolai Ignác).* A rend hierarchikus felépítésű és katonás fegyelmet megkövetelő közösségként tevékenykedett, ahol nagy gondot fordítottak a rend tagjainak az oktatására. A jezsuiták a

A katolikus megújulás kérdése már több egyházi zsinaton is a napirendre került, de érdemi változások sokáig nem történtek. A **reformáció látványos térnyerése** és a hívők számának apadása újra felszínre hozták a problémákat. A reformáció kihívására tett katolikus ellenlépések homlokterében egy egyetemes zsinat összehívása állt (trienti vagy tridenti zsinat, 1545–1563). A *trienti (tridenti) zsinat ügymenete I. ülőszak (1545–1547): átvizsgálták a katolikus teológiát a szentírás és a szent hagyományok alapján. II. ülőszak (1551–1552): az oltáriszentség, a gyónás és az utolsó kenet kérdéseiről való döntés. III. ülőszak (1562–1563): ekkor született a legtöbb határozat (például a pápai főség, a püspöki kötelezettség, az egyházfegyelem, az egyházszerkezet, a papság életmódja, az oktatás és a dogmatikai ügyek kérdéseiben).* A zsinat hatékony és folyamatos munkáját legtöbbször a politika bénította meg, hiszen a különböző katolikus országokból érkező főpapok vitái mögött gyakran hatalmi ellentétek húzódtak meg. A többszöri megszakításokkal működő **zsinaton** áttekintették a katolikus dogmákat, védőiratokat fogalmaztak meg a középkori teológia mellett, és számos intézkedés született. Megszilárdították az egyházfegyelmet (például a püspök köteles az egyházmegyéjében tartózkodni), intézkedtek a papok oktatásáról (papnevelő intézetek), és szabályozták a papság életmódját (cölibátus, papi ruhaviselet, prédikációk rendje). A dogmatikai kérdésekben megerősítették az addigi álláspontokat (például pápai főség, hét szentség, Mária tisztelete, szentkultusz, purgatórium stb.), de eltörölték a búcsúcédulákat. Az egyház további gyakorlati intézkedései során felújította az inkvizíció működését, és összeállította a tiltott könyvek listáját (Index), amelyet folyamatosan bővítettek, így idővel az új természettudományos műveket is tilalmazta. A **katolikus egyház intézkedéseit a protestánsok ellenreformációnak tekintették**, és hangsúlyozták, hogy nem történtek jelentős változások. a spanyol Loyolai Szent Ignác megalapította a jezsuita rendet (Jézus Társasága, 1540). *Minden erőnket és szándékunkat az Úrban csak arra irányítsuk, hogy a szent engedelmesség mind a szándék, mind a végrehajtás tekintetében kifogástalan legyen bennünk. nagy gyorsasággal, lelki örömmel és állhatatossággal hajtsuk végre mindazt, amit nekünk parancsoltak. [...] Minden ellenkező saját véleményünket és saját ítéletünket vak engedelmisséggel tagadjuk meg. Igaznak kell tartanunk, ha valamit, ami a szemünkben fehérnek tűnik, a katolikus egyház feketének mondana, s nekünk azt is feketének kell állítani. (A jezsuita rend szabályzatából) Bárki, aki társaságunkban, melyet Jézusról kívánunk elnevezni, a kereszt lobogója alatt Isten harcosa kíván lenni, és csak az urat és annak földi helytartóját, a pápát akarja szolgálni, az ünnepélyes szüzességi fogadalom után lélekben legyen felkészülve [...]. (Loyolai Ignác).* A rend hierarchikus felépítésű és katonás fegyelmet megkövetelő közösségként tevékenykedett, ahol nagy gondot fordítottak a rend tagjainak az oktatására. A jezsuiták a hagyományos szerzetesi fogadalom mellett a pápának is engedelmességet fogadtak, és a következő évszázadokban a Szentszék diplomatái is lettek. A jezsuita szerzetesek segítségével megkezdődött a kereszténység terjesztése az Újvilágban és Ázsiában (missziós hittérítések). A **katolikus megújulás jegyében bontakozott ki a barokk** művészeti stílus. A jelentős költségekkel felépített barokk templomok, a díszes templombelsők (**látványos freskók, szobrok**) elsősorban a hívők képzeletét akarták megragadni, és az érzelmi világukra kívántak hatni. A barokk a reneszánszt követő stílustörténeti korszakként

a 16. század közepétől a 18. század közepéig tartott. A barokk stílusjegyei (például **mozgalmasság, monumentalizmus, túldíszítettség és látványosság**) a későbbiekben nemcsak az egyházi, hanem a világi építészetben is jelentkeztek (főúri udvarok, kastélyok). A barokk kifejezőmódja a festészetben, a szobrászatban, illetve a zenében is érvényesült.

Vallási türelmetlenség (intolerancia)

A kora újkorban a vallási türelmetlenség, a felekezetek közötti gyűlölködés szinte egész Európára kiterjedt. A fizikai erőszak a más vallásúakkal szemben nemcsak a katolikusokra, de a protestánsokra is jellemző volt. A leghírhedtebb vallási fanatizmus Spanyolországban bontakozott ki, hiszen az országot a 15. század végén még vallási (katolikusok, zsidók és muszlimok) és etnikai sokszínűség (például mórok: az arab és észak-afrikai törzsek leszármazottai) jellemezte. A katolikus egyház a spanyolországi inkvizíció újjászervezésével (1478) rövidesen a központosító állam leghatékonyabb eszköze lett. Az első intézkedések az erőszakos térítésre irányultak, az inkvizítorok árgus szemekkel ellenőrizték a hithűséget. A 16. században megkezdődött a zsidók és a mórok elűzése, majd a 17. század elején a moriszkókat (a katolikus hitre áttért muszlimokat) kergették ki az országból. A Spanyolországból menekülő zsidók főleg az oszmán Birodalom területén telepedtek le, ahonnan számos család a Balkánon át Kelet-Közép-Európába költözött tovább. az állami intézménnyé vált spanyol inkvizíció néha Róma tiltakozása ellenére is gyakorolta a hatalmát, és befolyását egészen a 19. századig megőrizte.